Preis - cena - prezzo L 0.50 Leto VIII.

Slovenski dom

Schriftleiter, urednik, redattore: Mirko Javornik. — Herausgeber, Izdajatelj, editore: Ing. Sodja — Für Ljudska tiskarna, za Ljudsko tiskarno, per la Stamperia popolare: Jože Kramerič — Ljubljana, Kopitarjeva 6. — Tel. 4001—4005. — Abonnement, naročnina, abbonamento: L 11.

Ljubljana, petek, 24. septembra 1943 - Št. 214

Ustanovitev slovenske domobranske legije

Slovenska domobranska legija kliče vse Slovence v svoje vrste

Slovenci!

Zaradi izdajstva italijanskega kralja in njegovega zahrbtnega maršala Badoglia je italijanska vojna sila prenehala obstajati. Po sramotni izdaji Badoglieve klike je položaj nedvomno jasen: tudi naša ljubljena slovenska domovina naj bi bila s pomočjo anglo-ameriške plutokracije izročena boljševizmu. Na področju naše drage domovine naj bi bila po izdajalcih in boljševiških izkoreninjencih izvojevana borba, ki naj bi pahnila naše pridno, delovno in pobožno ljudstvo v trpljenje, nasilstvo, lakoto, rop in umor brezbožnih in brezsrčnih robotnikov kakor nečastnih pomagačev v korist židovske svetovne tiranije.

Da se to prepreči, je prišla k nam na povelje Führerja velikonemška vojna sila, ki nas bo ščitila. Nemški vojak in častnik se borita pogumno in hrabro. Hrabrost, čast in zvestoba so zanju sveti pojmi. Nečastnosti in strahopetnosti ne poznata. S svojo močno borbeno silo je Nemčija edina trdnjava zoper boljševizem in kapitalizem. Pod vodstvom Nemčije bodo mladi narodi Evrope premagali boljševizem in kapitalizem.

Zaradi obstanka naše domovine vstopamo v borbo zoper komunistične bandite in roparje. Predsednik pokrajinske uprave, divizijski general Leon Rupnik, je v svoji proklamaciji jasno naznačil naše cilje in začrtal naše dolžnosti. Pod vodstvom naših slovenskih poveljnikov, ki nam bodo poveljevali v našem materinskem jeziku, bomo uničili boljševiške morilce in požigalce v naši deželi, kjer koli jih bomo zasegli. Nemška vojska in policija nas bosta pri tem v zvestem tovarištvu podpirala.

Naša dolžnost je: vsak pošten, za borbo sposoben Slovenec od 18. do 35. leta starosti, naj se prostovoljno javi za zaščito svoje domovine, za vzdrževanje in ohranjevanje reda in discipline ter za vzpostavitev razdejanih domov v slovensko domobransko legijo.

Slovenci! Javite se na Poveljstvu slovenskih domobrancev v mestni hiši, Ambrožev trg št. 7 v Ljubljani; na deželi pa pri pristojnih občinskih uradih.

POVELJSTVO
SLOVENSKIH DOMOBRANCEV

Za kaj gre

Razglas o ustanovitvi slovenske domobranske legije, to je naše lastne domače oborožene sile, ni po svoji daljnosežnosti nič manj pomemben dogodek, kakor je bil prevzem deželne uprave po domačih ljudeh. Če smo zdaj dobili lastno upravo, je jasno, da se mora ta uprava opirati na oboroženo silo, s katero bo lahko zagotovila veljavo svojim ukrepom in neoviran potek svojemu delu.

Po izdaji Badoglijeve vojske je Slovenija glede varnosti, oblasti in reda padla v položaj, kakor ga ni doživela v tej vojni niti ena pokrajina v Evropi. Po odhodu Badoglievcev so pa v noči od 8. septembra na 9. september t. l. z izdajalsko vojsko vred pobegnile od povsod. Vsa naša dežela se je znašla brez kakršne koli redne oblasti. Ni bilo ne orožnikov, ne policije, ne straže, ničesar. Ljudstvo je bilo prepuščeno samo sebi in ni čuda, da so ta sramotni in izdajalski pobeg italijanskih oblasti izkoristili tisti, s katerimi so prav te oblasti ves čas najbolj sodelovale in jim omogočale varnejše življenje kakor pa prebivalstvu, ki jim je bilo izročeno v skrb.

Stanju, ki je v tem oziru zavladalo po pobegu vseh italijanskih oblasti na deželi, in trpljenju ter grozi, ki ju prinašajo komunistične tolpe našemu ubogemu ljudstvu, je treba narediti konec, da si naš narod reši vsaj golo življenje. To pa je mogoče storiti samo, če bo v Sloveniji obnovljena redna oblast, ki se mora opirati na močno in dobro organizirano domačo oboroženo silo.

Naloga naše domače vojske je dvojna. Najprej bo morala deželo očistiti razbojniških tolp, potem pa v pomirjeni Sloveniji skrbeti za kar najstrožji red in varnost, da se bo lahko pričelo obnavljanje strahotnega gospodarskega in duhovnega razdejanja, katero nam je prineslo dveletno divjanje zločinske zaveze med italijansko vojsko in komunisti. Danes niti še približno ne vemo, kako ogromna je škoda, vemo pa, da jo bomo lahko popravili samo, če se obnovita red in varnost. To pa je mogoče le, če bomo imeli za vzdrževanje reda na razpolago svojo oboroženo silo.

Naša domača vojska bo organizirana v slovenski domobranski legiji. Te formacije naj nihče ne zamenjuje s kakršno koli strankarsko pobarvano oboroženo skupino. Domobranska legija je uradno priznana slovenska redna vojska, katere naloga je braniti in varovati vse Slovence, njihove domove, njihovo imetje in njihova življenja. Zahteva po ustanovitvi domače vojske je prav za prav prišla naravnost iz ljudstva, katerega najboljši sinovi se dan za dnem v številnejših skupinah prebijajo iz komunističnih obročev proti Ljubljani in drugam, kjer se zbirajo slovenski vojaki. Ljudstvo kliče po svoji vojski, tisto slovensko ljudstvo, ki mu je vsakdo dolžan služiti. Zato naj ga ne bo mladega slovenskega človeka, ki ne bi uvidel pomena ustanovitve naše lastne vojske in se ne bi priglasil za službo v njej, saj je pravi in edini namen te vojske izražen že v njenem imenu: braniti dom! Branimo ga vsi!

Alle feindlichen Durchbruchsversuche bei Gomel und Smolensk vereitelt

Erbitterte Kämpfe zwischen Čerkasi und Černigov
Feindlicher Durchstoss in Süditalien zurückgeschlagen

Aus dem Führer-Hauptquartier, 23. sept. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die Absetzbewegungen unserer Truppen nehmen trotz der heftigen sowjetischen Angriffe, die besonders in der Mitte der Ostfront an Stärke noch zunehmen, den vorgesehenen Verlauf.

Die Stadt Poltava wurde nach Zerstörung der kriegswichtigen Einrichtungen befehlsgemäss aufgegeben.

Ostwärts des mittleren Dnjeper zwischen Čerkasi und Černigov strebt der Feind mit starken Kräften den eigenen Absetzbewegungen nach. Schwere Kämpfe sind dort im Gange.

Südostwärts Gomel und im Raume von Smolensk wurden in erbitterten Kämpfen alle feindlichen Durchbruchsversuche vereitelt. Dabei zeichneten sich die schlesische 18. Panzergrenadierdivision, die württembergische 25. Panzergrenadierdivision und die badisch-württembergische 35. Infanteriedivision besonders aus.

Im Verlaufe örtlicher Kämpfe in Süditalien wurde bei Contusi ein vorübergehender feindlicher Einbruch in unsere Stellungen im Gegenstoss wieder bereinigt. Gegen den Ostabschnitt der Front führte der Feind neue Kräfte heran, ohne bisher jedoch zum Angriff überzugehen.

Sicherungsstreitkräfte der Kriegsmarine beschädigten in einem Gefecht mit britischen Schnellbooten in der Nacht zum 23. September bei Le Havre ein feindliches Boot so schwer, dass mit seiner Vernichtung gerechnet werden kann, und erzielten zahlreiche Treffer an drei weiteren Schnellbooten.

Britische Fliegerkräfte griffen in der vergangenen Nacht einige Orte im nordwestlichen Reichsgebiet an. Aus Hannover und Oldenburg werden Verluste unter der Bevölkerung sowie grössere Schäden in Wohnvierteln und an öffentlichen Gebäuden gemeldet. Luftverteidigungskräfte schossen nach bisher vorliegenden unvollständigen Meldungen 21 feindliche Bomber ab.

Verbände der deutschen Luftwaffe griffen in der Nacht zum 23. September Ziele in Süd- und Südostengland an.

Vsi sovražni poskusi prodora pri Gomelu in Smolensku zavrnjeni

Zagrizeni boji med Čerkasijem in Černigovom
Sovražni sunek v južni Italiji odbit

Iz Führerjevega glavnega stana, 23. sept. Nemško vrhovno povelistvo objavlja:

Odmikalni premiki naših čet potekajo kljub hudim sovjetskim napadom, ki so posebno sredi vzhodnega bojišča še pridobili na jakosti, kakor je predvideno.

Mesto Poltava je bilo po razdejanju za vojno važnih naprav po izdanih poveljih opuščeno.

Vzhodno od srednjega Dnjepra med Čerkasijem in Černigovom sledi sovražnik z močnimi silami lastnim odmikalnim pokretom. Tamkaj so v teku hude borbe.

Jugovzhodno od Gomela in na področju pri Smolensku so se v ogorčenih borbah izjalovili vsi sovražni polzkusi za prodor. Pri tem so se posebno odlikovale šlezijska 18. divizija oklepnih grenadirjev, württemberška 25. divizija oklepnih grenadirjev in badensko-württemberška 35. pehotna divizija.

V krajevnih bojih v južni Italiji je bil pri Contusiju v protisunku razčiščen začasen sovražni vdor v naše postojanke. Proti vzhodnemu odseku je sovražnik pripeljal nove sile, ne da bi bil do zdaj prešel v napad.

Zaščitne oborožene sile vojne mornarice so poškodovale v bitki z angleškimi hitrimi čolni v noči na 23. september pri Le Havreu sovražni čoln tako hudo, da se lahko računa z njegovim uničenjem, ter dosegli razen tega številne zadetke na treh nadaljnjih hitrih čolnih.

Angleška letala so preteklo noč napadla nekatere kraje v severozahodnem državnem ozemlju. Iz Hannovera in Oldenburga poročajo o izgubah med prebivalstvom ter večjih škodah v stanovanjskih okrajih in na javnih poslopjih. Protiletalska obramba je sestrelila po do sedaj razpoložljivih nepopolnih vesteh 21 sovražnih bombnikov.

Oddelki nemškega letalstva so v noči na 23. september napadli cilje v južni in jugovzhodni Angliji.

*

Berlin, 24. sept. DNB. Vrhovno povelistvo je k bojem na vzhodu objavilo naslednje dopolnilo:

Na Kubanjskem mostišču so poskušali Sovjeti z velikimi pehotnimi in oklepnimi silami izsiliti prodor skozi nemške postojanke. Posebno hudo so pritiskali ob obali Azovskega morja pri Bilenkovu. Nemški in romunski grenadirji so vse napade vzdržali tako, da se sovražniku ni nikjer posrečilo zabiti nameravanih klinov. Sovjeti so imeli zaradi srditih napadov svoje pehote, ki je hotela prodreti za vsako ceno, petkrat večje izgube kakor Nemci in Romuni. V šestih dneh so Sovjeti samo na tem delu vzhodnega bojišča izgubili 130 oklepnih vozil. Nemško topništvo in drugo težko orožje je skupaj s strmoglavimi letali hudo obdelavalo sovjetske postojanke in zaledje. Ko so Sovjeti napadli, so se znašli v toči topovskih in strojniških krogel. Nikjer sovražnik ni mogel ovirati načrtnega umika, ki so ga izvajale nemške in zavezniške čete. Vsepovsod so bila v redu in do zadnjega izpraznjena skladišča streliva, hrane in orožja.

PENETRAZIONE NEMICA PRESSO CONTUSI RESPINTA

Dal Quartier generale del Führer, 23. settembre. Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica:

Secondo i piani prestabiliti i movimenti di ripiegamento delle nostre truppe seguono il loro corso malgrado i gravi attacchi sovietici, più accaniti specialmente nel settore centrale del fronte orientale.

Secondo gli ordini impartiti è stata abbandonata la città di Poltava dopo che sono stati distrutti importanti impianti bellici.

Ad est del medio Nipro, tra Čerkasi e Černigov, il nemico con considerevoli forze segue il proprio piano di ripiegamento. Accaniti combattimenti vi sono in corso.

A sud-est di Gomel e nel settore di Smolensk tutti i tentativi nemici di penetrazione sono falliti in aspri combattimenti. Si sono particolarmente distinte la 18 Divisione dei Granatieri corazzati della Slesia, la 25 Divisione dei Granatieri corazzati del Württenberg e la 35 Divisione di Fanteria del Baden-Württenberg.

In combattimenti locali nell'Italia meridionale, presso Contusi è stato respinto in contrattacco il nemico penetrato momentaneamente nelle nostre posizioni.

Contro il settore orientale del fronte il nemico ha portato nuove forze senza passare sinora all'attacco.

Forze armate di protezione della Marina da guerra in battaglia con motosiluranti inglesi danneggiavano nella notte del 23 settembre presso Le Havre un natante nemico così gravemente che si può contare sulla sua distruzione; sono state inoltre ripetutamente colpite tre altre motosiluranti.

Aerei britannici attaccavano la notte scorsa alcune località a nord-ovest del Reich. Da Hannover e da Oldenburg si hanno notizie di perdite tra la popolazione e di danni considerevoli nei quartieri abitati e di edifici pubblici. La difesa contraerea, secondo notizie incomplete finora a disposizione, abbatteva 21 bombardieri nemici.

Reparti dell'aviazione tedesca attaccavano obiettivi nell'Inghilterra meridionale e sud-orientale nella notte sul 23 settembre.

Nemci napadajo naglo in pogumno

Lizbona, 24. septembra. DNB. »Nemci imajo lastnost, ki jim je ni mogoče oporekati: nastopajo pogumno in naglo ter z vso odločnostjo tudi v najtežjih okoliščinah«, piše portugalski časopis »La Voz«. Čeprav so Nemci z Badoglievo vdajo že prej računali, vendar niso mogli računati z okoliščinami, pod katerimi se je odigrala. Petdnevni molk — piše omenjeni list — je bil za Angleže in Amerikance zelo ugoden, in izkrcanja, ki so jih izvedli v teh petih dneh, so očividno imela namen, nemške divizije v Južni Italiji odrezati. Toda Nemce je vedno odlikovala izredna lastnost, lastnost hitrega nastopanja. Nemška taktika je bila brez dvoma ta, da branijo vsako zasedeno postojanko, a ta taktika je zahtevala od vojakov tudi največjega poguma. Glede bitke pri Salernu pripominja na koncu omenjeni portugalski list, da so Angleži in Amerikanci s tem, da so izgubili to bitko, pretrpeli strašen udarec.

Mussolini sestavil novo vlado

Rim, 24. spt. DNB. Mussolini je sestavil novo republikansko fašistično italijansko vlado. Sestavljena je takole:

Predsedstvo vlade in zunanje ministrstvo: **Mussolini.**

Notranje ministrstvo: **Buffarini.Guidi.**

Narodna obramba in vojno gospodarstvo: maršal **Graziani.**

Pravosodno ministrstvo: **Tringali . Casanova.**

Finančno ministrstvo: **Pellegrini.**

Korporacijsko ministrstvo: **Ezio Maria Gray.**

Prosvetno ministrstvo: **Biggini.**

Ministrstvo za ljudsko omiko: **Mezzasomma.**

Prometno ministrstvo in javna dela: **Arcidiacono.**

Ministrstvo za gozdove in kmetijstvo: **Polverelli.**

Mornariško ministrstvo: podtajnik admiral **Legnani.**

Imenovana sta bila še državna podtajnika v predsedstvu vlade in obrambnem ministrstvu.

Turški glas proti sovjetskim zahtevam

Carigrad, 23. septembra. DNB. Sovjetski pohlep po Evropi in morskih ožinah je začel vznemirjati zdaj tudi turškega časnikarja Jalčina, ki je sicer vedno sledil in pomagal angleški propagandi, ki se je laskala Sovjetom.

Jalčin je v listu »Tan« zapisal tole:

»Vse sovjetske zahteve do Evrope bi se dale povzeti približno takole: baltiške države, Vzhodno Poljsko in Besarabijo, pravica do vmešavanja v nemške notranje zadeve in obvezno privoljenje Sovjetske zveze za sleherno medsebojno obrambno povezovanje malih držav, ki leže zahodno od Sovjetije, vštevši pri tem tudi Balkan. To so docela točne zahteve.

So pa še druge zahteve, kakor na primer pohlep po Bukovini, po Črnem morju in nadzorstvu nad morji, ki jih obdajajo celine. Kar se tiče morskih ožin, pa Turčija ne more reči nič točnega, ker se sovjetske oblasti ne čutijo pooblaščene, da bi o teh vprašanjih govorile. Pač pa se je treba ozirati na eno točko. Na temelju katerega načela zahteva Sovjetska zveza ozemlja, ki leže izven meja iz leta 1939?

Tega ni mogoče zagovarjati iz nacionalističnih načel, ker ta načela Sovjeti odločno odklanjajo. Prav tako ni mogoče tega zagovarjati po komunističnih načelih. Če bi se komunizem predstavljal kot dedič carizma, potem bi nastali neštevilni spori in zapleti. Zlasti bi bilo potem treba vedeti, ali si Sovjetska Rusija ne lasti tudi pravice do dediščine bizantinskega cesarstva?

Jalčin pravi dalje, da se že dolgih 25 let zavzema za prijateljsko politiko do Sovjetske Rusije, vendar je velika razlika med tem, ali si pobudnik politike prijateljstva do Sovjetske Rusije, ali pa zagovarjaš pravico Rusov do nadzorstva nad morskimi ožinami. Dokler bo Rusija poštena in Turčije ne bo napadla, tako dolgo lahko računa na turško prijateljstvo. Docela trdno pa drži, da je osnovni pogoj za takšno dobro soseščino in prijateljstvo le nedotaknjena čast in svoboda Turčije.

Churchill potrjuje italijansko izdajo

Stockholm, 23. sept. DNB. Po šesttedenski odsotnosti iz Anglije se je predsednik britanske vlade prikazal v zbornici, da bi podal obračun o svojem delu in odgovor na ostre kritke glede vojnega vodstva. V tem zagovoru se je Churchill največ bavil s položajem v Sredozemlju, posebno pa z dogodki v Italiji, ki so se zaradi naglega nemškega posega razvijali drugače, kakor sta pa pričakovala Roosevelt in Churchill. Ponovno je Churchill potrdil zgodovinski potek italijanske izdaje in pogajanj za premirje, ki so bila zaključena s podpisom vdaje 3. septembra v Sirakuzi. Povedal je v tej zvezi, da so Badoglijevi častniki sprožili vprašanje, kdaj lahko v Italiji računajo z zavezniškim izkrcanjem.

Kako poniževalen je bil potek teh razgovorov za slehernega Italijana, pa se vidi iz naslednjega Churchillovega stavka: »Čeprav so bili pogoji tako hudi, jih italijanski poblaščenec ni odklonil, temveč je povedal, da ima njegov obisk cilj, da poizve, kdaj in kako bi se Italija lahko priključila zaveznikom v boju proti Nemčiji. Strah Badoglijeve tolpe se bere tudi iz Churchillovega odkritja, da so Badoglijevi častniki hoteli nekako vedeti kako se bodo pogoji premirja zaradi močnih nemških sil mogli izvesti. Iz teh besed izdajalcev govorita strah in slaba vest.

Vesti 24. septembra

Hitler je odlikoval z viteškim križcem železnega križca letalskega narednika Herberta Isachsena, ki se je posebno izkazal v bojih nad Anglijo, Norveško, v Sredozemlju ter v Afriki.

Nemške čete na Finskem so zbrale vsoto denarja, s katero bodo postavili dom ranjenim finskim tovarišem, ki so se dve leti borili kot prostovoljci na vzhodnem bojišču. Zbirka bo vrgla približno 800.000 finskih mark.

Neko angleško poročilo govori o strahotnih razmerah na Ceylonu. Kakor v vseh angleških kolonijah, so tudi ondi stanovanjske razmere domačinov skrajno zanikrne. Povsod je mnogo nezaposlenih in socialnega skrbstva sploh ni.

Hitler je sprejel stotnika Walterja Novotnyja, ki je odnesel 218. letalsko zmago, ter mu podelil odlikovanje hrastovega lista k viteškemu križcu reda železnega križa. Novotny je 37. nemški vojak, ki je prejel to visoko odlikovanje.

Hitler je tajskemu kralju v posebni brzojavki čestital za rojstni dan.

Nemški prometni minister dr. Dorpmüller je uradno obiskal Bukarešto.

Iz Carigrada poročajo, da so se začeli Judje spet z vso silo potegovati za judovske naselbine v Palestini. Judovski poglavar Weizmann je poslal več zastopnikov v Ameriko, da bi podprli judovske zahteve.

Kakor poročajo iz Berlina, je bilo pri angleškem letalskem napadu na Hannover in Oldenburg zbitih 27 angleških letal, od teh največ štirimotornih.

Nemška poročevalska agencija pravi, da je sovražnik navozil nove čete na vzhodni del Italije, a jih doslej še ni vrgel v boj.

Pri Smolensku trajajo hudi boji dalje. Sovjetski prodorni poskusi so spodleteli. Jugovzhodno od Gomela potekajo težki obrambni boji. Nemško letalstvo stalno napada sovjetsko zaledje, zbirališča čet in premikajoče se kolone.

Japonska letala so napadla čungkinška letališča v pokrajini Kvantung. Razdejanja so velika. Vsa japonska letala so se vrnila.

List »Slovo« razpravlja o bodoči politiki Bolgarije in pravi, da bo ostala večno nespremenljiva in se ne bo odmaknila od tesnega prijateljstva z eNmčijo. Bolgarija bo ostala v kolesnicah, ki jih je nakazal pokojni kralj Boris.

Troje novih vrst letal so Japonci začeli uporabljati pri svojih bojnih nastopih, in so se po poročilu DNB-ja iz Tokia dobro izkazala tako na Južnem Tihem morju, kakor tudi na Kitajskem. So to ogledniško letalo vrste »Shiti«, lovsko letalo »Shoki« in težki bombnik »Donryu«.

Predsednik kitajske narodne vlade Vongčingvaj je bil v Tokiu in je imel daljše razgovore s predsednikom japonske vlade Tojom ter drugimi odličnimi japonskimi predstavniki.

O kinematografih stare Ljubljane

Ljubljančan se sprva silno rad razvname za vsako novotarijo, za katero vse drvi, a se kmalu navelič a. Ko so bila ustanovljena prva kino podjetja, so se Ljubljančani kar trgali za vstopnice in je bil k vsaki predstavi velikanski naval, jasno, da ni ljubljanska zlata mladina zaostajala in se je vedno v velikem številu udeleževala raznih kinopredstav. Vendar takrat med mladino še ni bilo tako malikovalskega čaščenja filmskih zvezdnikov in filmskih zvezd, kakor je bilo do zadnjega časa v navadi med ljubljansko zlato mladino, med gospodiči in nežnimi gospodičnami. Takrat se mladina še ni tako silovito vnemala za filmsko literaturo, njej je bilo v bistvu glavno to, da je videla kinopredstave in se je pri njih kaj naučila, zato so takrat mladino in tudi drugo občinstvo najbolj zanimali zgodovinski filmi, dalje filmski posnetki raznih pokrajin, resne drame in tragedije.

Koliko kinov je imela stara, mala Ljubljana? Pač za mnogega Ljubljančana prava zanimivost, ki mu vzbuja spomine na mlada leta in spomine, kako so se ljudje včasih borili za vstopnice. Kakor smo že svoj čas omenili, je bil prvi kino ustanovljen v pritličnih prostorih hiše na voglu Tavčarjeve ulice in Dunajske ceste, v prostorih, kjer se sedaj nahaja Prelogova trgovina perila in drugih potrebščin.

Ta kino je začel poslovati sredi junija 1907. Podjetje je dalo kinu prav bobneč naslov po amerikanskem izumitelju Edisonu. Časopisna kronika je takrat kratko omenjala, da so predstave tega kina zelo zanimive, zabavne in ne predolge. Slike jasne in še kaj mirne. Takrat, ko še ni bila kinematografska tehnika na višku, so bile dostikrat kake slike sila razvlečene in zamazane, tako da gledalec ni mogel imeti pravega užitka in so zato nekateri obiskovalci v znak protesta zapuščali kinematografske dvorane. K nekaterim predstavam tega kina je bil velikanski naval občinstva, v kino so drveli mladi in stari, moški in ženske. Veliko je bilo n. pr. leta 1907 zanimanje za film katastrofa francoske križarke »Jena«, ki je doživela strahovito eksplozijo v francoskem vojnem pristanišču Toulonu.

Ljubljančani so takrat zelo hvalili film »Kristusovo življenje in trpljenje«, ki ga je kino predvajal v času od 1. do 6. julija. Film je bil dolg 1200 metrov in je predvajanje trajalo dobro uro. Drugače so Ljubljančani takrat ljubili kratke filme. O tem filmu je bila splošna sodba, da so »podobe tako naravne in ganljive, da občinstvu, ki te predstave čim mnogoštevilneje obiskuje, izvabljajo solze v oči«. Takratna kronika je zapisala, da izvabljajo podobe »solzna sočutja v oči«. Kino »Edison« pa je bil v omenjenih prostorih samo eno leto. Zaradi neprikladnosti prostorov in ker ni kino ustrezal vsem policijskovarnostnim in požarnim predpisom, se je kino preselil v Maličev hotel, ki je bil last finančnika Antona Deghenghija, po rodu iz Pulja. Dolga leta je ostal kino v teh prostorih ob Cesti Cesarja Franca Jožefa, poznejše Aleksandrove ceste. Leta 1912 je ta kino dobil naslov kino »Ideal«.

Kino »Edison« pa je kmalu še istega leta dobil resnega in hudega konkurenta. Francoska kinematografska družba »Cinematographe — theatre francais«, ki je razpolagala s kapitalom 3,200.000 frankov in ki je po vseh važnih evropskih mestih imela svoja kinogledišča, je tudi v Ljubljani ustanovila svoje podjetje. Nastanila se je v nekdanjem Katoliškem domu, ki je bil sezidan leta 1897. Tam so imele sprva svoj sedež mnoge katoliške organizacije. Dom je razpolagal z veliko dvorano v prvem nadstropju. Tam so prirejali igre, bila so tam v tednu večerna predavanja. Predavali so mnogi, tako dr. Evgen Lampe, dr. Jože Debevec, kanonik I. Sušnik in drugi. Nekoč je imel dr. Lampe silno hudo, sarkastično predavanje o ljubljanskih damah. To predavanje je tako razburilo ljubljansko napredno inteligenco, da je bil zato dr. Lampe javno insultiran in klofutan. Poznneje je bil dom prodan in je prešel v privatno last. Sedaj je lastnik tega doma ali hiše, ki stoji na spodnjem delu Novega, poprej Turjaškega trga, Vrhničan, lesni trgovec Kunstelj.

V dvorani tega doma je imela omenjena francoska družba svoje predstave. Naval k njim je bil ogromen, zlasti mladina se je popoldne v velikem številu udeleževala predstav. Družba je nudila resne filme, pa tudi šaljive in zabavne. Ljudje so se nasmejali pri filmih »Odda se stanovanje«, »Avtomobil naprodaj« in »Le zeta ne!« — Podjetje je sprva dobro uspevalo, toda kmalu je začel obisk padati.

—

Nakazovanje bolniških dodatkov za mesec oktober

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada meseca oktobra delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8—11.45 samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka 15, po naslednjem rasporedu:

Od 1.—8. oktobra samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v petek, 1. oktobra bolniki z začetnicami A—D, v soboto, 2. oktobra, E—J, v ponedeljek, 4. oktobra, K, v torek, 5. oktobra, L—N, v sredo, 6. oktobra, O in P, v četrtek, 7. oktobra R—T, v petek, 8. oktobra, U—Ž.

Od 9.—18. oktobra drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v soboto, 9. oktobra, bolniki z začetnicami A—D, v ponedeljek, 11. oktobra, E—J, v torek, 12. oktobra, K, v sredo, 13. oktobra, L—N, v četrtek, 14. oktobra, O in P, v petek, 15. oktobra R in S, v soboto, 16. oktobra, Š—U, v ponedeljek, 18. oktobra, V—Ž.

Od 19.—27. oktobra bo bolniški odsek delil **nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike,** toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, da pridejo na vrsto v torek, 19. oktobra upravičenci od A—D, v sredo, 20. oktobra, E—J, v četrtek, 21. oktobra, K, v petek, 22. oktobra, L in M, v soboto, 23. oktobra, N—P, v ponedeljek, 25. oktobra, R in S, v torek, 26. oktobra, Š—U, v sredo, 27. oktobra V—Ž.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila **od 1.—10. oktobra samo popoldne.**

Bolniki, ki dobivajo dodatek mesa, naj s seboj prinesejo živilsko nakaznico za mesec oktober z odrezki za meso. Vsem onim, ki teh odrezkov ne bodo imeli, bolniški odsek ne bo nakazal bolniškega dodatka za meso.

Opozarjamo pa, da sprejema mestni fizikat zdravniška spričevala za priznanje bolniškega dodatka živil samo od 1.—20. v mesecu.

Reklamacij zamudnikov zaradi velikega navala ne bo mogoče upoštevati ter zato opozarjamo na ta razpored, ki se naj upravičenci po njem natanko ravnajo ter naj ga zato izrežejo in shranijo.

Za 25.-, 32.-, 45.- ali 85.- lir

dobite lahko naš sloviti roman v slikah »QUO VADIS«. Mehko vezana knjiga velja tudi v novi izdaji 32 lir, za naročnike našega lista 25 lir; v polplatno vezana 45 lir, v celo platno na najboljšem papirju 85 lir.

Vsem naročnikom!

Lansko leto mnogim naročnikom našega lista nismo mogli več postreči s prelepim vsakoletnim »Slovenčevim koledarjem«, ker se nanj niso pravočasno naročili; lastništvo pa ni moglo tiskati te lepe knjige na zalogo, ker je tvegalo, da bi ga preveč ostalo. Tudi letos je že čas, da si vsak zagotovi to lepo knjigo, ker bo sicer prepozno. Naročila bomo mogli sprejemati le do 31. oktobra; kasnejšim naročnikom prejema ne moremo zagotoviti.

Ko plačujete naročnino listu po položnici, prav lahko na zadnji strani položnice naročite tudi »Slovenačev koledar«, ki bo stal za naročnike 25 lir, za vse druge pa 40 lir. Kjer pobirajo naročnino inkasantje, naročite koledar kar pri njih. Plačali ga boste, ko boste prejeli.

Mislimo, da si je »Slovenčev koledar« že pridobil tako dober glas, da nam ni potrebno razlagti njegove vsebine, kajti prepričani smo, da bo po skrbnem trudu in delu, ki ga vlagajo njegovi uredniki za njegovo ustvaritev, vsem prav zelo všeč.

Ne odlašajte torej, ampak takoj naročite to lepo knjigo!

Ljubljana

Koledar

Petek, 24. kimovca: Marija Rešiteljica jetnikov; Gerard, škof in mučenec.

Sobota, 25. kimovca: Kleofa, mučenica; Tata, mučenica; Pacifik, spoznavalec; Firmin, škof in mučenec.

Obvestila

Sprememba cen za brivske in frizerske obrate v Ljubljani

Cenik za brivnice (prva številka pomeni ceno za brivnice I. kategorije, druga številka v oklepaju pa cene za brivnice II. kategorije):

Česanje 1.30 (1); Striženje las 5 (4); striženje las in britje brade 6 (5); striženje las in brade 7 (6); umivanje las 2.50 (2); masaža lasišča 2.70 (2); masaža obraza 8.80 (6.60); kodranje las 3.50 2.50); manikiranje 5.50 (4.50); barvanje las ali brade 45 (40); uporaba kreme ali alkohola ali kolonjske vode —.50 (—.50).

Abonmaji: Britje brade dvakrat na teden 16 (14); britje brade trikrat na teden 20 (18); britje brade štirikrat na teden 25 (22); britje brade vsak delavnik 36 (30); striženje las za abonente 3.50 (3); Za postrežbo na domu povišek 100 odstotkov.

Cenik za česalnice (prva številka pomeni ceno za česalnice I. kategorije, druga številka v oklepaju pa cene za česalnice I. kategorije.

Prvo striženje las 10 (8.30); vsako naslednje striženje las 5 (4.40); umivanje las 6 (4.40); umivanje in vodna ondulacija 15 (12); železna ondulacija 6 (4.40), vodna ondulacija 10 (7.50); trajna ondulacija 66 (45); manikiranje 6 (4.50) sušenje las z elektriko 2 (1.50); beljenje las 40 (35); barvanje las 55 (45); modna pričeska 30 (20). Za postrežbo na domu povišek 100 odstotkov.

V gornjih cenah je obsežena tudi odškodnina za porabljeni material in za obrabo orodja in niso dovoljeni pribitki po kateremu koli naslovu.

Cene so stopile v veljavo z objavo v »Službenem listu«.

*

— **Podaljšanje veljavnosti oblačilnih nakaznic.** Z naredbo, ki je v pripravi za objavo, se podaljša veljavnost oblačilnih nakaznic (svetlosive in rožnate barve), izdanih na podlagi naredbe od 1. XI. 1942, št. 203, Sl. l. 89-42, do konca junija 1944, tako da veljajo do omenjenega roka odrezki nakaznic in da se do tega roka ne bodo izdale nove oblačilne nakaznice. Na to se opozarja trgovstvo. Trgovci pa se morajo strogo držati predpisov glede odvzema odrezkov oblačilnih nakaznic, ker se bo v tem oziru vršila stroga kontrola.

— **Rdeči križ poroča:** V pisarni Rdečega križa se naj oglase osebe, ki so predale pakete za nastopne osebe v Viscu: Debeljak Alojzij, Erjavec Alojzij, Anderlin Štefan, Šetina Miloš, Debec Tončka, Strmole Alojz, Ponikvar Ivan, Smole Jože, Tišlerjev Tone, Intihar Leopold, Suhadolnik Anton, Debevec Josip, Brancelj Janez, Mazi Josip, Kodele Ciril, Božič Jože, Bregar Darko, Zupanc Franc, Polič Anton, Podržaj Stanko, Bukovec Lojze, Logar Janez, Strmole Alojzij, Lukec Marija, Lukec Viktor, Strmole Franc, Molek Jože, Colarič Jurij, Zgonc Franc, Banovec Stanko, Franko Alojzij. Zglase se naj tudi osebe, ki so dale razne pakete začasno v shrambo.

— **Zaradi zgodnje policijske ure bo za može in fante rekolekcija oz. duhovna priprava** na prvi petek in prvo soboto že to nedeljo, 26. t. m., ob 17.30 in v ponedeljek, 27. t. m., ob 6.30 v uršulinski cerkvi. Vabljeni vsi možje in fantje. Pridite!

TOMAŽIČ-BERANEK

Botra vila

77.

In žabe so regljale druga za drugo.

»Hočemo ti dobro; ubogaj nas!« je svetovala prva.

»Pojdi mi s poti!« jo je dečko zavrnil.

»V žabji votlini si!« je zaregljala druga žaba.

»Beži iz nje, dokler je še čas!« je dodala tretja.

»Če se ne obrneš, te pri priči poškropim s slinami, da boš ves krastav!« se je šopirila četrta.

»Kaj mu samo groziš! Poglej mene!« se je peta hudovala in vanj takoj brizgnila svojo slino.

Pastirček je zdaj čutil, kako so vanj z vseh strani jeli brizgati ogabni curki žabjih slin, spomnil pa se je kačinih besed, zato se je silno razjezil:

»Ne pobegnem, pa čeprav bi ve od jeze počile!«

78.

Kamor koli se je pastirček ozrl, povsod je videl polno jamskih žab; na vsaki skalni pečini se je kakšna napihovala do nespoznavnosti; njih neumne oči so kot žive kroglice izstopale iz svojih očesnih jamic. Vse so vanj regljale, mu nadaljno pot odsvetovale, ga svarile, mu grozile ter brizgle vanj svoje gnusne slinaste curke.

Dečko je obhajl silen gnus pred vsemi temi žabami, a svojo pot je trdno odločen nadaljeval, čeprav so zdaj jele žabe celo skakati vanj.

Boljševiška sleparija z novim pravoslavnim patrijarhom v Moskvi

Bukarešta, 24. sept. DNB. O nalogah patriarha znova vstale ruske pravoslavne Cerkve, ki ga je imenoval Stalin, je tukajšnji časopis »Capitala« napisal članek, v katerem med drugim pravi: Ta sovjetski patriarh, ki bi ga smeli imenovati prej političnega komisarja v duhovniški obleki kakor pa kakšnega škofa v prejšnjem smislu, naj bi Stalina spovedal, ter mu odpustil greh, ki ga je storil, ko je dal umoriti s streli v vrat 100.000 ljudi. On naj bi na katinske grobove postavil križ; na grobove, v katerih počivajo Letonci in Estonci ter na grobove vseh drugih žrtev boljševiškega nasilja. On naj bi spet postavil oltarje v žitnicah in hlevih, v katere je bil Stalin spremenil nekdanje ruske cerkve. Spreobrnil naj bi rusko mladino spet k pravi veri, mladino, ki jo je bil Stalin vzgojil v najstrožjem brezbožništvu. Ali pa naj bi se Stalinov patriarh pojavil pred evropskimi vrati v senci sovjetskega tanka s križem v roki ter s temile besedami na ustnicah: »Mir vam bodi!«

»Pozor!« — končuje svoja izvajanja omenjeni romunski list. »Na krvavem evropskem nebu se je pojavila apokaliptična senca sovjetskega patriarha. Tovarišu Stalinu res ni mogoče odrekati iznajdljivosti in mojstrskega pretvarjanja.«

—

Podobnih sleparskih trikov se je komunistična propaganda posluževala vsakokrat, kadar je hotela lahkovernežem po vsem svetu dopovedati, da so njeni cilji socialni in da komunizem ne ruši v ljudeh vere in moralnih vrednot. Ako je Stalin zaigral sedaj igro z novim ruskim patriarhom, so ga do tega nagnili le razlogi, od katerih pričakuje koristnega učinka na svetovno javnost, ki trmoglavo stika za sleherno drobtinico, ki naj bi olepšala zversko in zločinsko obličje boljševizma in stalinovstva. Dejanja povedo, da je komunizmu največji trn v peti prav vera in da so zlasti na naših tleh komunisti besno planili nad duhovnike kot nosilce vere in jih ubijali s takšno zverinsko naslado, da jih k ubijanju ni silila le sla po krvi, pač pa tudi divje sovraštvo do vsega, kar je bilo v zvezi z vero in katoliško omiko. Stalinov patriarh je le klaverna lutka v krvavih rokah rdečega krvoloka.

Zadnji trenutki grške podmornice Katsonis

Berlin, 24. septembra. DNB. Eno zadnjih nemških vojnih poročil pravi, da je nek nemški lovec na podmornice s topovskimi streli potopil v Egejskem morju grško podmornico »Katsonis«. Pri tem svojem nastopu je nekaj mož posadke tudi ujel.

Ko se je 14. septembra že večerilo, je lovec na podmornice pod poveljstvom mornariškega poročnika Vollheima opazil na Egejskem morju sovražno podmornico. Kakor se je pozneje izkazalo, je bila to grška podmornica »Katsonis«, ki je bila v angleški službi. Podmornica, ki je plula na površju, se je skušala rešiti zasledovanja na ta način, da se je hotela naglo spustiti v globino, kar pa se ji spričo naglega nastopa nemškega minolovca ni več posrečilo. Vodne mine, ki so jih nemški mornarji spustili, so podmornico vrgle spet na površino. Še preden se je kdo pojavil na podmorniškem stolpu, so že zagrmeli nemški topovi in že ob prvih zadetkih se je podmornica nagnila. Iz neposredne bližine se je tedaj vnel hud boj, pri čemer je edini angleški častnik, ki je bil na podmornici, s samokresom grozil ostalim članom posadke, ki so bili Grki. Pod nemškim orožjem za boj iz bližine, ročnimi granatami, strojnicami, samokresi in karabinkami je posadka utrpela hude izgube, medtem ko sta angleški častnik in radiotelegrafist, ki mu je bil dodeljen, ostala nepoškodovana in sta se rešila. V nadaljnjem boju, ki se je potem odigraval spet na večjo daljavo, je nastal v notranjščini podmornice požar, ki se je hitro razširil, tako da je nekaj trenutkov pozneje ves stolp zažarel v ognjenem siju. Po nekaj salvah, ki so jih z nemškega lovca na podmornice sestrelili z vsemi vrstami orožja, je težko poškodovana podmornica dve minuti pred osmo zvečer izginila pod morsko globino. Od posadke se je poleg omenjenih dveh Angležev rešilo le 14 mož, in sicer s tem, da so s krova podmornice poskakali v morje.

Potopljena podmornica je bila verjetno tista, ki je zadnje mesce večkrat napadla neoborožene grške obalne jadrnice in ribiške ladje, jih brezobzirno obstreljevala, pri čemer so člani maloštevilnih posadk bodisi padel, ali pa bili težko ranjeni, jadrnice in ribiške ladje, ki so skrbele za prehrano obalnega prebivalstva, pa so se potopile.

Mornariški poročnik Vollheim je s tem kot poveljnik lovca na podmornice letos potopil že drugo sovražnikovo podmornico. Poleg tega je letos februarja meseca sestrelil vsa tri torpedna letala, ki so pri neki priliki izvedla napad nanj.

Naročite se takoj

na svetovno znani roman

»IVANHOE«

ki bo izšel s 205 krasnimi slikami 1. oktobra.

Knjiga bo veljala:

broširana . . . . . 35 lir
v polplatno vezana . . 45 lir
v celo platno vezana na najfinejšem papirju . 80 lir

Naročniki »Slovenca« in »Domoljuba«, ki plačajo knjigo vsaj do 5. oktobra, dobe broširano za 30 lir, v polplatno vezano za 40 lir.

V Ljubljani se sprejemajo naročila in plačila v veži Ljudske tiskarne pri vratarju.

»LADJE«

To bo druga knjiga »Svetove« poljudnoznanstvene knjižne zbirke. Prav gotovo bodo Ladje edinstvena knjiga v naši slovenski literaturi. Knjigo bo krasilo čez 300 zanimivih slik, ki bodo prikazovale razvoj ladij od prvega čolna, egipčanskih nilskih ladij, sredozemskih rimskih in kartažanskih galej, mogočnega španskega in holandskega brodovja, pa prav do najsodobnejših čezmorskih velikanov. Knjiga bo pritegnila slehernega bralca!

Naročite se na »Svet«! Mesečna naročnina je le 20 lir!

Karel Čapek

Zakaj nisem komunist?

Pri nas zelo dobro znane zbirke so n. pr.: »Iz žepa v žep«, v katerih je Čapek uvedel v svotovno slovstvo tip umetniško izdelane kriminalne novele, ki presegajo celo Chestertona in v katerih je zopet tako nesluteno fino naglašeno človečansko bistvo, bodisi zločinca, bodisi preiskovalnega sodnika ali žrtve ali preganjanca ali zasledovalca. Zdravnik, ki n. pr. preiskuje umor slovitega igralca Bende, pravi njegovim morilcem: »Res, Benda je bil razuzdanec, užival je v sardanapalskih orgijah, toda bil je velik in nesmrten umetnik in v srcu je bil *človek!*« Kakor ta zdravnik o Bendi, tako sodi Čapek o človeštvu!

Iz nekaj odlomkov je Čapek naši mladini znan tudi po svojih mladinskih zbirkah, v katerih opisuje na šaljiv, rahlo satiričen, bolj humorističen način roparje, poštarje, mitničarje, zmaje, ugrabljene deklice, zlasti pa živali. Čapek ta svoja izmišljena bitja opisuje s tako prisrčnostjo, da vidimo v teh bajnih pravljicah končno le dobrohoten nasmeh našemu vsakdanjemu dnevu in vsakdanjemu naporu.

Trilogija njegovih romanov »Hordubal« opisuje življenje slovaškega kmeta, ki se je vrnil iz vojne in si skuša ustvariti življenjsko srečo. Njegova dobrota in njegov napor sta poplačana s trdim izdajstvom. Iz teh romanov izzveni drugo globoko Čapkovo spoznanje, namreč da je človek zmožen biti še bolj zloben, kakor je po naravi, pa da more potrpeti in celo odpuščati več, kolikor mu je narava dala, le ako ima pravo dušo.

V naši domovini so levičarji Čapka tolmačili po svoje. V njegovih delih so videli nasmeh bornemu človeštvu, ki se pač peha in znoji po svoje. Videli so v Čapku borca proti demokraciji, proti veri, proti pravnemu redu, kratkomalo razglasili so ga za zasmehovalca meščanstva in malomeščanstva. Nevedneži iz polinteligentnih krogov so levičarjem pač verjeli. Le malokdo se je potrudil, da bi Čapka temljito bral. Prividi, ki jih je imel Čapek v svojih utopističnih in naturalističnih delih, v svojih humoreskah in satirah, se dandanes — dasi seveda v drugih oblikah — uresničujejo. Apokaliptična zver je res planila na dan in grozi, podobno kakor Čapkovi napovedani »roboti« in »močeradi«, uničiti človeštvo. Pri nas to dobro vidimo in občutimo po naših vaseh in občutile so to neštete naše žrtve.

V naslednjem prinašamo prevod življenjske in predsmrtne izpovedi, ki jo je Karel Čapek, niti 50 let star, napisal ob koncu Češkoslovaške republike in malo pred svojo smrtjo, t. j. ob božiču 1938 v »Lidovih Novinah« v Brnu:

To vprašanje je nastalo kar na lepem med skupino ljudi, ki so bili nagnjeni k vsemu prej kakor pa k političnemu obravnavanju. Prav gotovo si nihče med navzočnimi ne bi zastavil vprašanja »Zakaj nisem agrarec?« ali »Zakaj nisem nacionalni demokrat?« (Agrarci in nacionalni demokrati so bili dve izmed najmočnejših **političnih** skupin v nekdanji Češkoslovaški. Op. prev.) Ne biti agrarec, še ne pomenja nikakršnega določenega nazora ali prepričanja; toda ne biti komunist, to pomeni biti protikomunist. Ne bi komunist, ni samo navadno zanikanje, temveč je že določena veroizpoved, credo.

(Dalje.)

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

67

Kadar mi je stari polkovnik ponavljal te bridke resnice, sem se vedno vstopil v pozor za znamenje, da razumem. Tedaj se mi to ni zdelo nič tako posebnega in težkega, zakaj bil sem mlad in nisem vedel, kaj je življenje in kaj je človeško srce. Ljubezen se mi je tedaj zdela numnost, čez katero si človek zlahka pomaga.

Če smo tedaj slišali besedo ljubezen, smo se prešerno nasmehnili. Jaz še posebno. Vedel sem, da je žensk na svetu na pretek in meni so ugajale vse enako, nobena kaj bolj ali kaj manj, samo da je imela nekaj tistih lastnosti, brez katerih si ženske, ki bi mi bila po volji, sploh ne bi mogel misliti.

O pravi ljubezni, o tisti, ki jo človek piše z veliko začetnico, tedaj nisem vedel nič in se tudi nisem ubadal z vprašanjem o njej. Govoril sem si, da sem pač vojak, nič drugega. Vojak, ki hoče priti v življenju in v službi daleč. Moja služba je, da sem vohun, to je, da imam usta zapečatena, da imam živce iz jekla in srce iz ledu...

*

Ne vem, kako dolgo sem čemel tam v sobi ter premišljeval. Tisti trenutek sem prvič začutil, kaj se pravi imeti srce. Tedaj sem se prvič v življenju zavedel, da ga more imeti tudi vohun...

Nenadno sem se zdrznil. Pred vrati sem zaslišal korake. Moralo je biti precej ljudi.

Ko so se vrata odprla, sem najprej zagledal samo lesketajoče se konice bajonetov na puškah. Koliko jih je bilo, nisem mogel razločiti.

Vrata je zastavljala skupina rdečih vojakov, do zob oboroženih.

Strmel sem vanje in oni so strmeli vame. Ne vem, kako dolgo je to bilo. Potem se je izmed njih pririnil zastaven, bradat človek, ki je bil brez puške in brez orožja. Ustavil se je pred mano, ter me nekaj trenutkov nepremično gledal. V njegovih očeh je gorela divja jeza, že skoraj podobna besu, kakršnega sem v svojem pisanem življenju videl samo pri eni vrsti ljudi — če moremo tem bitjem sploh reči, da so ljudje — pri zagrizenih, fanatičnih komunistih.

Videl sem, kako se je premagoval, da ni planil name, ko je vzkliknil:

»Hej, prekleti vohun, kaj čakaš? Na noge, z nami pojdeš!«

Pred mano na mizi je še vedno ležala zapoved, ki mi jo je bil prinesel neznani »tovariš« iz Londona.

Bradati boljševik je zdaj zagledal tisti list, ga pograbil, ga za trenutek podržal v mesnati, rabeljski roki, ga zmečkal, si ga potlačil v žep, potem pa bruhnil v divji, živinski krohot.

Ni minila niti ura po tem dogodku, pa sem že bil zaprt v nekakem hlevu, kjer ni bilo ne luči, ne zraka. Bil je to prostor nič boljši in nič slabši kakor različne druge boljševiške ječe, ki sem jih imel srečo spoznati sam, ali pa sem zvedel zanje iz pripovedovanja tovarišev.

Zamazani, temni prostor je bil nabito poln jetnikov vseh starosti, vseh slojev in videzov. Nekateri so se postavali ob stenah ali se naslanjali drug na drugega, spet drugi so polegavali po zamazani, gnili slami, ki je je bilo za vso ječo komaj nekaj otepov.

Ječa je bila ves dan zaprta in zaklenjena. Samo enkrat na dan — kadar se jim je pač zdelo, in ne da bi se bili držali kake določene, redne ure, — so jo za trenutek odprli. Zarjavela vrata so zaškripala, da je šlo človeku skozi ušesa, potem je čez prag stopil zamazan stražnik ter začel na ves glas zmerjati in preklinjati. Z brcami si je začel delati pot med našimi ležečimi in stoječimi telesi. Ko se je pririnil do srede ječe, je zagnal med nas nekaj plesnivih, čisto zelenih hlebcev kruha, ki se je človeku že ob pogledu nanje začelo vzdigovati, tako nagnusni so bili.

V enem kotu zadušnega prostora sta bili dve vedri, v kateri je potem nalil vode. Potem so se vrata spet zaprla in ostala zaprta do drugega dne.

Kadar so prihajali stražniki v ječo, sem se več ko enkrat zagnal proti njim ter začel vpiti:

»Jaz sem tujec! Jaz sem Anglež! Hočem ven! Spustite me odtod!«

Dalje.